

- багатоперспективність і полікультурність українського суспільства у минулому і сьогодні;
- зв'язок минулого і сьогодення, посилення практичної спрямованості історичних знань, акцентування впливу історичного знання на сучасні суспільно-політичні процеси, виклики, з якими стикається Україна;
- забезпечення внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції.

З урахуванням цих пріоритетів обов'язковий компонент історичної частини профільної середньої освіти з громадянської й історичної освітньої галузі може викладатися як у вигляді двох окремих предметів – «Історія України» і «Всесвітня історія», так і відповідного інтегрованого курсу. У тому чи тому випадку розподіл змісту між класами передбачає вивчення у 10-му класі історії України і всесвітньої історії з 1914 по 1945 рр.; у 11 класі хронологічні рамки історії України обмежуються 1945 р - початком 90-х років і початком доби незалежності України, а всесвітня історія охоплює період з 1945 до кінця ХХ ст.; у 12 класі – доцільним буде викладання інтегрованого курсу «Україна, Європа і світ» - 90-ті рр. ХХ ст. – перша чверть ХХІ ст. з виділенням годин на узагальнювальне повторення, підготовка учнів до ЗНО/НМТ.

Відповідне інтегрування курсів може здійснюватися як на модульній, так і амальгамній основі. Розташування модулів протягом року навчання і час на їх опанування вчитель/навчальний заклад мають визначати на власний розсуд.

У контексті російсько-української війни у проектуванні змісту навчання історії в має акцентуватись: розкриття подій історії збройної боротьби України за незалежність через посилення уваги до історії українського визвольного руху, збройних конфліктів, зокрема українсько-радянської війни 1917–1921 рр., Другої світової війни, подій Революції Гідності та російсько-української війни; висвітлення особливостей збройної агресії Російської Федерації проти України: розкриття її витоків, перебігу та наслідків, включаючи анексію Криму, війну на Донбасі, гібридні методи впливу Росії на Україну; формування критичного мислення щодо російської пропаганди: умінь аналізувати історичні джерела, виявляти маніпуляції, спростовувати фейки та історичні міфи, поширювані російською пропагандою; з'ясування моментів, коли Україна мала шанс обрати інший шлях розвитку, значення альтернативних варіантів історичного процесу.

Особливості формування та реалізації освітніх компонентів громадянської та історичної освітньої галузі у контексті вимог ДСПСО

*П. В. Мороз,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України
І. В. Мороз,
науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України*

У межах дослідження теми «Науково-методичні засади формування і реалізації обов'язкового компонента змісту профільної середньої освіти

академічного спрямування» проаналізовано підходи до формування змісту освітніх компонентів громадянської та історичної освітньої галузі в контексті вимог Державного стандарту профільної середньої освіти (ДСПСО).

Освітні компоненти визначено нами як способи реалізації змісту освіти, які включають навчальні предмети, інтегровані курси, спеціальні та факультативні курси, навчальні модулі. Згідно з ДСПСО, вони поділяються на три рівні: 1) обов'язкові для учнів усіх профілів; 2) обов'язкові за обраним профілем відповідно до освітніх галузей чи змісту професійних стандартів, або державних освітніх стандартів з конкретних професій; 3) вибіркові (не обов'язково пов'язані з профілем). Визначено, що здобувачі освіти зможуть формувати власну освітню траєкторію, обираючи профіль і частково предмети для вивчення. Своєю чергою заклади освіти мають сформувавши найоптимальнішу пропозицію для учнів залежно від своїх можливостей.

Обґрунтовано, що важливу роль у формуванні самоідентичності учнів, їх ціннісних орієнтацій та критичного мислення відіграє громадянська та історична освітня галузь. Запропоновано три підходи до вивчення історії в межах обов'язкового компонента: 1) окремі курси «Історія України» та «Всесвітня історія»; 2) інтегрований курс «Історія України. Всесвітня історія»; 3) інтегрований курс «Історія та громадянська освіта». Рекомендовано формувати громадянськознавчий компонент за рахунок годин, відведених на обов'язкові за профілем і вибіркові освітні компоненти.

Визначено, що навчання з профільних спецкурсів та курсів за вибором має бути спрямоване на ознайомлення учнів із особливостями конкретних професій та надання їм можливості здобути практичний досвід, необхідний для усвідомленого й обґрунтованого вибору майбутнього фаху.

Акцентовано на значенні дослідницької та проектної діяльності, яка дає змогу учням глибше зануритися в обрану професійну сферу, зіставити свої уявлення з реальністю та розвинути здатність до навчання впродовж життя. Обґрунтовано необхідність підвищення кваліфікації педагогів у впровадженні сучасних освітніх технологій, створенні навчально-методичних матеріалів для реалізації змісту громадянської та історичної освітньої галузі відповідно до вимог ДСПСО.

Правознавчий складник громадянської освіти в змісті профільної середньої освіти академічного спрямування

*Л. Т. Рябовол,
доктор педагогічних наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України*

У процесі дослідження теми «Науково-методичні засади формування і реалізації обов'язкового компонента змісту профільної середньої освіти академічного спрямування» вивчено зарубіжний, насамперед європейський, та вітчизняний досвід реалізації громадянської освіти (ГО). Встановлено, що ГО